

S. Sayısı : 197

Türkiye ile Suriye arasında buğday satışı hakkında teati olunan mektupların onanmasına dair Kanun tasarısı ve Ticaret Komisyonu raporu (1/707)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-1517,6-558

14 . II . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye ile Suriye arasında buğday satışı hakkında 23, 24 Temmuz ve 26 Kasım 1949 tarihlerinde teati edilen mektupların onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 19.I.1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı ve gerekçesi ile ilişkileri bağlı olarak sunulmuştur.

Sözü geçen mektupların, 5217 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 19 . I . 19 0 tarihli ve 3/10542 sayılı kararla onanmış olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
Ş. Günaltay

GEREKÇE

1949 yılı buğday mahsulümüzün yurt ihtiyaçlarını tamamen karşılayamayacak durumda olması dolayısıyla dış memleketlerden ithaline lüzum görülen buğdayın bir miktarını Cenup komşumuz Suriye'den temin etmek ve bedelini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında açılacak ve Türk lirası ile tutulacak bir hesaba geçirerek Suriye'nin bizden almak ihtiyacında olduğu malların bu hesabın zimmetinden ödenmesini sağlamak maksadıyla iki memleket arasında 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihlerinde mektup teatisi suretiyle bir anlaşmaya varılmıştı. Ancak, mezkûr mektupların bir maddesinde işbu anlaşmanın satın alınacak buğdayın fiyatı ve teslim şartları hakkında iki taraf mutabık kaldığı takdirde muteber olacağı kaydı mevcuttur. Son zamanlarda Suriye'de vukubulan dahili olaylar teferruata ait ek anlaşmanın akdi suretiyle yukarıda anılan 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli esas anlaşmanın yürürlüğe konması işini zaruri olarak bir müddet geciktirmiş olduğu gibi, bu müddet zarfında hasat edilen Suriye mahsulünün beklendiği miktarda çıkmadığı anlaşılmış ve dolayısıyla anlaşmada bâzı tadilâta lüzum görülmüştür.

26 Kasım 1949 tarihinde imzalanan ek mektuplarda bu hususlar göz önünde bulundurulmuş, 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektuplara atıf yapılmak suretiyle bunların muteber addedildiğine işaret edilmiş, Suriye'nin teslim edeceği buğday miktarı 100 bin tondan 50 bin tona indirilmiş ve Suriye Hükümetine bir miktar finansman imkânları tanınmıştır. Bu sebepten dolayı, gerek 26 Kasım 1949 tarihli ek mektuplar gerek daha eski bir tarih taşıdığı halde ancak 26 Kasım 1949 tarihinden itibaren muteber olan 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektupların heyeti umumiyesi menfaatlerimize uygun görüldüğünden, onanması için ilişik Kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Ticaret Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Ticaret Komisyonu
Esas No. 1/707
Karar No. 49

22 . II . 1950

Yüksek Başkanlığa

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 14 . II . 1950 tarih ve 71/1517 - 6/558 sayılı yazısıyla Yüksek Meclise sunulan ve komisyonumuza havale buyurulan «Türkiye ile Suriye arasında buğday satışı hakkında 23 ve 24 Temmuz 1949 ve 26 Kasım 1949 tarihlerinde teati olunan mektupların onanması hakkında kanun tasarısı» komisyonumuzda görüşüldü.

Alınan izahata göre karşılığı bütün memleket ihraç malları ile ödenmek üzere bidayette yapılan yüz bin tonluk buğday satınalma Anlaşması Suriye Hükümetinin bu miktar ihraç yapma imkânı olmadığı ileri sürülmesi üzerine bizzarure elli bin tona indirilmiş ve Anlaşma buna göre değiştirilmiştir.

1 Ocak'tan itibaren tatbik olunan bu Anlaşmaya karşı bugüne kadar dokuz bin ton teslimat yapılmış ve artanı için dahi teslimat devam etmektedir.

Memleketimizde bu yıl hububat darlığı dola-

yısıyla yapılan Anlaşmanın uygun olduğu neticesine varan komisyonumuz kanun tasarısının aynen kabulüne ve Kamutaya arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verildi.

Ticaret Ko. Başkanı

Sözeü

Ankara

Gaziantep

A. Çubukcu

C. Alevli

Kâtip

Aydın

Niğde

Dr. S. Akın

H. Ulusoy

İmzada bulunamadı

Kars

Kars

F. Aktaş

A. Sürmen

Kırklareli

Muş

Ş. Ödül

H. Dayı

Niğde

Tokad

V. Sarıdal

R. Önder

İmzada bulunamadı

Trabzon

Trabzon

Van

A. Sarılioğlu

M. Yarımbıyık

M. Koçak

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye ile Suriye arasında buğday satışı hakkında 23 ve 24 Temmuz 1949 ve 26 Kasım 1949 tarihlerinde teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Şam Elçiliği ile Suriye Maliye Bakanlığı arasında Türkiye'nin Suriye'den buğday satın alması hakkında 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihlerinde teati olunan mektuplar ve bunların yürürlüğe konması maksadıyla gene Türkiye Cumhuriyeti Şam Elçiliği ile Suriye Maliye Bakanlığı arasında 26 Kasım 1949 tarihinde teati olunan ek mektuplarla yapılan anlaşmalar kabul edilmiş ve onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
Ş. Günaltay

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
N. Erim

Devlet Bakanı

Adalet Bakanı

C. S. Barlas

Fuad Sürmen

Millî Savunma Bakanı

İçişleri Bakanı

H. Çakır

E. Erişirgil

Dışişleri Bakanı

Maliye Bakanı

N. Sadak

İ. R. Aksal

Millî Eğitim Bakanı

Bayındırlık Bakanı

T. Banguoğlu

Ş. Adalan

Ekö. ve Ticaret Bakanı

Sa. ve So. Y. Bakanı

Vedat Dicleli

Dr. K. Bayazit

Gümrük ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

Dr. F. Ş. Bürge

Cavid Oral

Ulaştırma Bakanı

Çalışma Bakanı

Dr. Kemal Satır

Reşat Ş. Siner

İşletmeler Bakanı

Münir Birsel

Türkiye Cumhuriyeti Elçiliği

Şam, 23 Temmuz 1949

Bay Bakan,

Türkiye ile Suriye arasındaki mal mübadelelerinin genişlemesini arzu eden Hükümetim, aşağıda mâruz şartlar altında, Suriye menşeli buğday teslimatının ödenmesine mütaallik bir rejimi, Suriye Hükümetinin onamasına sunmakla beni görevlendirmiştir.

1. Suriye Hükümeti, fiyatı ve teslim şeraiti iki memleket yetkili kurulları tarafından tesbit edilecek, 100 000 ton miktarında buğdayı ilgili Türk makamlarına satmayı ve teslim etmeyi taahhüt eyler.

2. Yukardaki maddede derpiş olunan satınalmaların tesviyesi için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde Şam'daki Suriye ve Lübnan Bankası namına Türk Lirası ile muharrer ve faizsiz bir hesap açılacaktır.

3. Birinci maddede anılan satınalmaların karşılığı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına Türk Lirası ile yapılacak tevdiat ile tesviye olunacak ve mezkûr banka bunları 2 nci maddede derpiş olunan «Türk Lirası» hesabına geçirecektir.

4. Türkiye'de yürürlükte bulunan genel ihracat rejimine uygun olarak Suriye'ye ihraç edilecek Türk menşeli malların karşılığı, Şam'daki Suriye ve Lübnan Bankasının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına göndereceği ödeme emirleri üzerine, yukarda anılan hesabın zimmetinden Türk hak sahiplerine ödenecektir.

5. İşbu mektubun 2 nci maddesinde derpiş edilen hesabın bakiyesi Türk Lirasının dolâra nispetle halen Milletlerarası Para Fonunda müseccel olan rayici üzerinden hesaplanacak ve icabında Türk Lirasının dolâra nispetle anılan rayicinde vukubulacak değişmeler derecesinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ayarlamalar yapılacaktır.

6. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Suriye ve Lübnan Bankası yukardaki maddelerde anılan ödeme emirlerini ve tahsilât ihbarnamelerini günü gününe birbirlerine göndereceklerdir;

7. İşbu anlaşma 1 nci maddede derpiş olunduğu üzere, iki âkîd tarafın fiyat ve teslim şeraiti hususunda mutabık kalacakları anda yürürlüğe girecektir.

Derin saygılarımın kabulünü rica ederim, Bay Bakan.

Ekselâns

Bay Hassan Djabbara
Suriye Cumhuriyeti
Maliye ve İktisat
Bakanı

Türkiye Elçisi
Aptülâhat Akşin

Suriye Cumhuriyeti

Maliye Bakanlığı

8567/2210

Şam, 24 Temmuz 1949

Bay Elçi,

Mefadı aşağıda yazılı 23 Temmuz tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım :

«Türkiye ile Suriye arasındaki mal mübadelelerinin genişlemesini arzu eden Hükümetim, aşağıda mâruz şartlar altında, Suriye menşeli buğday teslimatının ödenmesine mütaallik bir rejimi, Suriye Hükümetinin onamasına sunmakla beni görevlendirmiştir :

1. Suriye Hükümeti, fiyatı ve teslim şeraiti iki memleket yetkili kurulları tarafından tesbit

edilecek, 100 000 ton miktarında buğdayı ilgili Türk makamlarına satmayı ve teslim etmeyi taahhüt eder.

2. Yukardaki maddede derpiş olunan satın almaların tesviyesi için Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası nezdinde Şam'daki Suriye ve Lübnan Bankası namına Türk Lirası ile muharrer ve faizsiz bir hesap açılacaktır.

3. Birinci maddede anılan satın almaların karşılığı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına Türk lirası ile yapılacak tevdiat ile tesviye olunacak ve mezkûr banka bunları 2 nci maddede derpiş olunan «Türk Lirası» hesabına geçirecektir.

4. Türkiye'de yürürlükte bulunan genel ihracat rejimine uygun olarak Suriye'ye ihraç edilecek Türk menşeli malların karşılığı, Şam'daki Suriye ve Lübnan Bankasının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına göndereceği ödeme emirleri üzerine, yukarda anılan hesabın zimmetinden Türk hak sahiplerine gönderecektir.

5. İşbu mektubun 2 nci maddesinde derpiş edilen hesabın bakiyesi Türk lirasının dolâra nispetle halen Milletlerarası para fonunda müseccel olan rayici üzerinden hesaplanacak ve icabında Türk lirasının dolâra nispetle yukarda anılan rayicinde vukubulacak değişmeler derecesinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından ayarlamalar yapılacaktır.

6. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Suriye ve Lübnan Bankası yukardaki maddelerde anılan ödeme emirlerini ve tahsilât ihbarnamelerini günü gününe birbirlerine göndereceklerdir.

7. İşbu Anlaşma, 1 nci maddede derpiş olunduğu üzere, iki âkıldan birinden fiyat ve teslim şartları hususunda mutabık kalacakları anda yürürlüğe girecektir.

İşbu mektubu aldığını kaydeder ve yukardaki 4 nci maddede mezkûr «Türkiye'de yürürlükte bulunan genel ihracat rejimi» terimlerinin, Türkiye'den ihracı serbest döviz tediyesine müstenit koyun ve diğer malların Suriye'ye ithaline mâni teşkil edemeyeceği hususunu tasrih eylemeye müsaraat ederim.

Derin saygılarımı kabul buyururuz, Bay Elçi.

Ekselâns

Bay Abdülhak Akşin
Türkiye Elçisi

Suriye Cumhuriyeti
Maliye ve Mili İktisat Bakanı
Hassan Djabbara

Türkiye Cumhuriyeti
Elçiliği

Şam; 26 Kasım 1949

Bay Bakan,

Ekselâns Bay Hassan Djabbara ile teati olunan Suriye'nin Türkiye'ye 100 000 ton buğday satması hakkındaki 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektuplara atfen ve anılan mektuplardaki bâzı noktaların aydınlatılması maksadiyle Ekselânsınızla yapmış olduğum görüşmelere müsteniden, aşağıdaki hususları size teyit etmekle şeref kazanırım :

1. Türkiye Hükümeti yukarda anılan buğday miktarının 50 000 tona indirilmesi hususunda Suriye Hükümeti ile mutabıktır.

2. Adı geçen malın ödenmesi yukarda anılan mektupların 2 ilâ 7 nci maddeleri gereğince ve aşağıda kayıtlı tadilâta uygun olarak yapılacaktır :

a) Anılan mektupların 4 nci maddesinde mezkûr «Türkiye'de yürürlükte bulunan genel ihracat rejimi» terimlerinin, Türkiye'den ihracı serbest dövizle tediyeye esasına müstenit koyun ve diğer malların Suriye'ye ithaline mâni teşkil etmeyeceği hususunda iki taraf mutabıktırlar.

b) 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektupların 5 nci maddesinde derpiş olunan kambiyo temina-

tının aynı zamanda iki memleketin ilgili kurulları arasında akdedilecek sözleşmede tesbit olunacak fiyata ve teslim edilmiş bulunduğu halde bedeli Merkez Bankasında açılan hesaba geçirilmemiş olan her hangi bir miktardaki buğdayın kıymetine ve bahis konusu buğday satın almasından mütevellit bütün işlemlere de şâmil olduğu hususunda Türkiye Hükümeti mutabıktır.

c) Yukardaki fıkrada anılan 5 nci maddede mezkûr «icabında» terimi kaldırılmıştır.

d) İşbu mektubun yürürlüğe girmesinden itibaren 7 günlük bir müddet zarfında, Türkiye Hükümeti 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektupların 2 nci maddesinde derpiş olunan hesabın matlubuna, ilk taksit olarak 5 000 ton buğday bedelinin karşılığını Türk lirası olarak, yatırarak ve mezkûr taksit Suriye Hükümeti tarafından derhal kullanılabilir ve mahsup muamelesi ancak ilk 45 000 tonun tesliminden sonra başlayacaktır.

e) İşbu mektubun yürürlüğe girmesinden itibaren 12 aylık bir müddetin hitamında Türkiye Hükümeti yukarıda anılan mektupların 2 nci maddesinde mezkûr hesabın matlub bakiyesini, Londra üzerinden telgraf havalesiyle Şam'daki Suriye ve Lübnan Bankası emrine «Syrian Account» Sterlin ile ödiyecektir.

3. İşbu mektup 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektupların 1 nci maddesi gereğince iki memleket ilgili kurullarının akdedecekleri sözleşmenin imzalanacağı tarihte yürürlüğe girecektir.

Yukardaki hususlar hakkında Suriye Hükümetinin mutabık bulunduğunu bana bildirmenizi rica eder ve bilvesile derin saygılarımı sunarım, Bay Bakan.

Ekselâns

Bay Kholed el Azem
Suriye Cumhuriyeti
Maliye Bakanı

Türkiye Elçisi
Aptülâhat Akşin

Suriye Hükümeti

Mira

Tasfiye Komisyonu

No. 1747

Şam, 26 Kasım 1949

Bay Elçi,

Mefadı aşağıda yazılı 26 Kasım 1949 tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım.

Ekselâns Bay Hassan Djabbara ile teati olunan Suriye'nin Türkiye'ye 100 000 ton buğday satması hakkındaki 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektuplara atfen ve anılan mektuplardaki bâzı noktaların aydınlatılması maksadıyla Ekselânsınızla yapmış olduğum görüşmelere müsteniden, aşağıdaki hususları size teyit etmekle şeref kazanırım.

1. Türkiye Hükümeti yukarıda anılan buğday miktarının 5 000 tona indirilmesi hususunda Suriye Hükümetiyle mutabıktır.

2. Adı geçen malın ödenmesi yukarıda anılan mektupların 2 ilâ 7 nci maddeleri gereğince ve aşağıda kayıtlı tadilâta uygun olarak yapılacaktır.

a) Anılan mektupların 4 nci maddesinde mezkûr Türkiye'de yürürlükte bulunan genel ihracat rejimi terimlerinin, Türkiye'den ihracı serbest dövizle tediye esasına müstenit koyun ve diğer malların Suriye'ye ithaline mâni teşkil etmeyeceği hususunda iki taraf mutabıktırlar.

b) 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektupların 5 nci maddesinde derpiş olunan kambiyo teminatının aynı zamanda iki memleketin ilgili kurulları arasında akdedilecek Sözleşmede tesbit olunacak fiyata ve teslim edilmiş bulunduğu halde bedeli Merkez Bankasında açılan hesaba geçirilmemiş olan her hangi bir miktardaki buğdayın kıymetine ve bahis konusu buğday satın alınmasından

mütevellit bütün işlemlere de şâmil olduğu hususunda Türkiye Hükümeti mutabıktır.

c) Yukardaki fıkrada anılan 51 nei maddede mezkûr «icabında» terimi kaldırılmıştır.

d) İşbu mektubun yürürlüğe girmesinden itibaren 7 günlük bir müddet zarfında, Türkiye Hükümeti, 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektupların 2 nei maddesinde derpiş olunan hesabın matlûbuna, ilk taksit olarak, 5 000 ton buğday bedelinin karşılığını Türk lirası olarak yatıracak ve mezkûr taksit Suriye Hükümeti tarafından derhal kullanılabilir ve mahsup muamelesi ilk 45 000 tonun tesliminden sonra başlayacaktır.

e) İşbu mektubun yürürlüğe girmesinden itibaren 12 aylık bir müddetin hitamında Türkiye Hükümeti yukarda anılan mektupların 21 nei maddesinde mezkûr hesabın matlûp bakıyesini, Londra üzerinden telgraf havalesiyle Şam'daki Suriye ve Lübnan Bankası emrine «Syrian Account» Sterling ile ödiyecektir.

3. İşbu mektup 23 ve 24 Temmuz 1949 tarihli mektupların 1 nei maddesi gereğince iki memleket ilgili kurullarının akdedecekleri Sözleşmenin imzalanacağı tarihte yürürlüğe girecektir.

Yukardaki hususlar hakkında Suriye Hükümetinin mutabık bulunduğunu bana bildirmenizi rica eder ve bilvesile derin saygılarımı sunarım, Bay Bakan.»

Türkiye Elçisi

İşbu mektubu aldığımı kaydeder ve ihtiva ettiği hükümlerle mutabık bulunduğumu Suriye Hükümeti namına bildirmeye musarraat eylerim.

Derin saygılarımın kabulünü rica ederim, Bay Elçi.

Ekselâns

Bay Abdülâhat Akşin
Türkiye Elçisi

Khaled el Azem
Suriye Cumhuriyeti
Maliye Bakanı

